

Хроніка і бібліографія.

I. Вісти з поля літератури.

Літературний процес і суд проф. Флоринського над... самим собою. 19 листопада в Київському „окружному“ суді розбирала ся справа Мих. Старицького зі співробітником „Кієвлянина“ д. Александровським. Коротенько кажучи, справа ся почала ся з того, що д. Александровський, котрий і перше раз-у-раз містив лайливі оцінки драм д. Старицького в „Кієвлянинѣ“, надрукував р. 1897 в часописі „Міровые Отголоски“ статю „Драматурги-хищники“, де кинув д. Старицькому обвинувачення, що він 9 пєс переписав в иньших авторів і нахабно видає їх за свої власні ддятого лиш, щоб одбрати авторський гонорар. Д. Старицький покликав д. Александровського до суду, обвинувачуючи його в „злословіи и клеветѣ“. На суді сьвідки та офіціальні документи довели, що д. Александровський справді допустив ся явної неправди і суд признав його винуватим. Цікаві деталі сього процесу видно з дуже докладного судового справоз-

даня, що надрукувала часопись „Кієвское Слово“ (ч. ч. 4984—4989). Але справа набула ще більшого інтересу через те, що експертом у їй виступив проф. Флоринский. То була скандальна експертиза. Хоч на запитання голови суду, д. Флоринский відповів, що він і перше читав твори Старицького і, коли його покликано на експерта, перечитав знову й має певний погляд на літературну діяльність д. Старицького, виявило ся незабаром зовсім не те. Коли дійшло діло до детальної аналізи драм Старицького, то мало не на всі питання адвоката проф. Флоринский відповідав: „не помню“, „не знаю“, „это такая незначительная подробность которую невозможно запомнить“ і т. и. Виявило ся отже, що експерт не знає того, що повинен був знати, як експерт. Але далі виявили ся ще більш цікаві речі: відомий славіст, професор славянських літератур—не знає польської мови!!!... Він ухилив ся перечитати оповідання Оржешкової в першовторі, і згодив ся познайомити ся з ним у російським

перекладі. Хоч проф. Флоринський листом до редакції „Кієвського слова“ (ч. 5988) запевняє, що він польську мову знає навіть дуже добре, його слова на суді чуло поважне число людей і серед публіки чутно було регіт та кепкування з професора славянських літератур, що несподівано опинився „в сливах“. Нема нічого дивного, що д. Александровський такою „сумлінною“ експертизою обороняв ся на суді; навіть і те нас не дивує, що д. Флоринський, нічого не тямлячи, згодив ся бути експертом (хоч „нетямущий експерт“ — дуже характерне сполучення слів); але отсе вже ніяк не може змістити ся в голові: як може бути професором і навіть „відомим“ славістом людина, що не знає одної з видатніших славянських мов і літератур — польської?... Коли проф. Флоринський своїми статями (в „Кієвлянині“) довів лиш, що не знає української мови, говорили, що до неї ще „не дійшла черга“. Невже черга не дійшла й до польської мови? чи вже перейшла?... Се такий грандіозний скандал, якого ще в світі не бувало, та мабуть і не буде ніколи!.. Проф. Флоринський сам видав суд собі, як славістови, і сей його власний присуд безмірно тяжчий, ніж який могли б зробити найлютіші його вороги. С. Є.

Що значить слово „кацап“?

Слово „кацап“ звичайно товмачать по Костомарову: „как цап“, себто такий, що скидаєть ся на цапа. Інші думають, що воно вийшло зі слів „кат-цап“. Проф. Яворницький проти першого товмачення завважає, що неможливо, аби слово виходило з двох мов (как — російське, цап — укра-

їнське), а друге уважає й зовсім непевним (кат і цап — що між ними спільного?). Замість сього д. Яворницький дає слову кацап инше товмаченне, на підставі документів історичних. „Працюючи в архіві міністерства юстиції в Москві, — каже він, — я знайшов кілька українських документів з половини XVIII віку, де слово „кацап“ писало не з літерою ц, а з с, то-б-то не „кацап“, а „касап“. Від архівних документів я обернув ся потім до мови тубольців Середньої Азії і довідав ся, що у Сартів є слово „касаб“ чи „касап“, котре значить найперше різник, а потім — живоріз. Звідси й приходжу до висновку, що сучасне слово „кацап“ — зовсім не руського, а східнього, правдоподібно — татарського родоводу, як слова: „деньга“ (по татарськи — „тенга“), „хомут“ („хамут“), „сундук“ („сандук“) та инші, які, тимчасом уважають у час, через давнину, за щиро-руські. Йдучи тим шляхом далі, я допускаю, що первісно призвищем „касап“ обзивали москалі Татар, „гнобителів“, „живорізів“; опісля ж до слова сього так звикли на Русі, що почали уважати його за місцеве й прикладати вже до самих Великоросіян у тому самому лайливому розумі, як друге татарське слово „харциз“ (розбишака) акліматизувалось у простого українського люду и вживаєть ся в значіню розбишаки чи лиходія в загалі. Від Великоросів слово „кацап“ могло перейти й до Українців за часів великоросійської боярщини на Україні, після гетьмана Богдана Хмельницького („Одескскій Листок“, ч. 585). Нове товмаченне слова „кацап“ значно розширено